

บทที่ 5

ผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับชาวจีนต่างด้าวใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากแนวนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับชาวจีนต่างด้าว ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแสดงให้เห็นปรากฏ หรือทรงตราขึ้นใช้บังคับแก่ชาวจีนต่างด้าวนั้น ย่อมเกิดผลกระทบต่อสังคมไทย ดังนี้

5.1 ผลกระทบทางสังคม

5.1.1 วิทยาการใหม่ๆ ที่ชาวจีนนำมาเผยแพร่ เมื่อได้รับความนิยมขึ้นในหมู่คนไทยย่อมกลายเป็นกิจการที่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ เพื่อความเรียบร้อยและกำหนดแนวทางในการปฏิบัติมิให้ก่อให้เกิดปัญหา เช่น กิจการโรงรับจำนำ กิจการรถลาก เป็นต้น การยอมรับโดยมีกฎหมายรับรองซึ่งตราโดยผู้ปกครองสยาม ทำให้ชาวจีนได้รับความสะดวกในการประกอบกิจการและในขณะเดียวกันชาวไทยก็ได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการ ขจัดปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากกรกระทบกระทั่งกันระหว่างคนไทยและคนจีนได้ในระดับหนึ่ง

5.1.2 นโยบายปฏิบัติเสมือนคนในชาติ ที่ผู้ปกครองสยามมีต่อชาวจีนต่างด้าว ทำให้ชาวจีนส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักและผูกพันแก่แผ่นดินที่ตนอาศัยและทำมาหากิน เช่นเดียวกับราษฎรไทยที่มีความรู้สึกรัก และเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การยอมรับในระบบพระมหากษัตริย์ หรือระบบการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีพระมหากษัตริย์สืบราชสันตติวงศ์มาช้านาน นับเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ชาวจีนจงรักภักดีและอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารอย่างมีความสุข

5.1.3 การใช้นโยบายเคร่งครัดต่อชาวจีน ย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดีในแนวทางปฏิบัติเนื่องด้วยผู้ปกครองสยามมีความรู้สึกว่ ชาวจีนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย หากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไป อาจจะเป็นเพราะการผสมผสานที่เข้ากันได้อย่างกลมกลืน ในด้านศาสนา วัฒนธรรมไทย นิสัยใจคอ และการวางตัวอยู่ในไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติตะวันตก อีกทั้งสถานะของชาวจีนก็มีโชผู้ที่เข้ามาในฐานะชนชาติประเทศมหาอำนาจ หรือในฐานะของเสลยผู้แพ่งคราม แต่เป็นการอพยพเพื่อเข้ามาอาศัยพระบรมโพธิสมภารทำมาหากินอย่างสงบสุข อาจก่อความไม่สงบบ้างตามธรรมดาของคนหมู่่มาก แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่กฎหมายบ้านเมืองสามารถรองรับได้ เรื่องบางเรื่องผู้ปกครองสยามจำเป็นต้องใช้นโยบายผ่อนปรน แก้อไขให้เบาบางลงโดยการออกกฎหมาย ทั้งนี้ ก็เป็นเพราะต้องการจะอนุเคราะห์ให้ชาวจีนต่างด้าว เช่น การพนัน หวย ผั้น เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องสืบเนื่องมาแต่รัชกาลก่อน จะยกเลิกทันทีคงเป็นไปได้ จำเป็นต้องใช้นโยบายแก้ไขในแบบค่อยเป็นค่อยไป

5.1.4 นโยบายการเลื่อนฐานะทางสังคม การพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนาง เมื่อปฏิบัติราชการประกอบความดีความชอบแก่บ้านเมือง ทำให้ชาวจีนต่างด้าวเหล่านี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ยอมรับนับหน้าถือตา และเชื่อถือจากในหมู่ชาวจีนต่างด้าวด้วยกัน เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นความคิดที่จะเป็นปฏิปักษ์หรือต่อต้านจึงเลือนหายไปนำไปสู่ผลในระยะยาว ที่เครือญาติผู้สืบสายสกุลของชาวจีนเหล่านี้ จะค่อยๆ กลืนเป็นคนไทยไปหมด สังเกตได้ว่าปัจจุบันลูกหลานของชาวจีนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเป็นครอบครัวไทยกันไปหมด บางคนก็ประกอบธุรกิจ หลายคนเข้ารับราชการ ทุกคนต่างแสดงความจงรักภักดีต่อประเทศไทย และมีวิถีชีวิตแบบคนไทย

วิธีการเลื่อนฐานะทางสังคม โดยการพระราชทานบรรดาศักดิ์ ให้แก่ชาวจีนต่างด้าวที่ประสบความสำเร็จและมีอิทธิพล มีความสำคัญต่อชนชั้นนำของชาวจีนอยู่ไม่น้อย เพราะในการรับบรรดาศักดิ์ก็เท่ากับว่าผู้นั้นได้เอาตัวส่วนหนึ่งเข้าไปผูกพันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงไม่อาจทุ่มกายและใจในการเป็นผู้นำกลุ่มชาวจีนได้อย่างเต็มที่ ผู้ปกครองสยามจึงประสบความสำเร็จระดับหนึ่งในการจูงใจชนชั้นผู้นำสังคมจีนต่างด้าว เพื่อสนองนโยบายของรัฐ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในที่สุด

5.1.5 การขยายตัวของชุมชนเมือง อันสืบเนื่องมาจากการให้เสรีภาพทางการค้าและแหล่งทำกิน การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีนโยบายไม่กีดกันทางการค้าและให้เสรีภาพในการตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยแก่ชาวจีนต่างด้าว ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมืองจากเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่สังคมไทยมีพลเมืองน้อย ต่อมาเมื่อมีการหลั่งไหลอพยพของชาวจีนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับแนวนโยบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดังกล่าว ทำให้ชุมชนจีนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่กระจายตั้งหลักแหล่งอยู่ตามส่วนต่างๆ ของราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครถิ่นที่อยู่ใหม่ของชาวจีนในกรุงเทพฯ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีสินค้าแปลกใหม่เพิ่มมากขึ้น รูปแบบของร้านค้าก็ได้พัฒนาไปด้วย เมื่อมีการตัดถนนขึ้นในกรุงเทพฯ ร้านค้าต่างๆ ก็ได้ขยายจากบ้านริมน้ำและคลอง มาตั้งอยู่ตามถนนใหม่ที่สร้างขึ้น

5.1.6 การใช้นโยบายแบบผ่อนปรน หรือค่อยเป็นค่อยไป อาจมีผลกระทบต่อสังคมไทยในบางเรื่อง เช่น ในเรื่องฝิ่น การพนัน หวย เพราะอุปนิสัยของคนไทยเป็นผู้ชอบความสนุกสนาน เมื่อคนจีนนำมาเผยแพร่ จึงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่คนไทย และยากที่จะแก้ไขได้อย่างเด็ดขาด เนื่องด้วยจำนวนผู้ที่นิยมมีมากทั้งไทยและจีน และส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมไทยในขณะนั้น สิ่งเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา จึงมิได้ทรงใช้วิธีแก้ไข

ปัญหาโดยการยกเลิกทันที แต่ทรงใช้ระยะเวลายาวนานด้วยวิธีค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งสามารถแก้ไข ปัญหาให้สำเร็จลงได้ในที่สุด

5.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

5.2.1 การจัดเก็บภาษีอากร ภาษีอากรอันเกิดจากการที่ผู้ปกครองได้จัดเก็บในบางกิจการ ทำ รายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันมาก เช่น ภาษีฝิ่น ภาษีสุรา อากรบ่อนเบี้ย อากรหวย พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำรายได้จากการค้าขาย และภาษีดังกล่าว มาใช้ในการพัฒนาประเทศให้ เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมอารยประเทศ กล่าวได้ว่า ภาษีที่ได้จากการผูกขี้ อากรบ่อนเบี้ย อากรหวย เป็น รายได้หลักอย่างหนึ่งของบ้านเมือง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดนโยบายเปิดรับชาวจีนต่างด้าว เข้ามา ทำมาหากินในราชอาณาจักรโดยมิได้กีดกันแต่อย่างใด

5.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านการค้าขาย อันเกิดจากการประกอบธุรกิจของชาวจีนต่าง ด้าวในราชอาณาจักร ทำให้เกิดการผูกขาดทางด้านการค้าปลีก ซึ่งตกอยู่ในมือของคนจีน ตลาดค้าใหญ่ ของกรุงเทพฯ สำหรับสินค้าเข้า ได้แก่ สินค้า รong ลงมากก็เป็นบริเวณต่างๆ ที่มีชาวจีนต่างด้าวอาศัยทำ การค้าอยู่เป็นกลุ่ม ในขณะที่ชาวไทยยังมีค่านิยมในการรับราชการเป็นขุนนางให้แก่ผู้ปกครอง ในทาง ตรงข้ามชาวจีนก็เพิ่มความชำนาญในการประกอบกิจการค้ามากขึ้น และเป็นผู้มีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจการค้าของไทยอีกด้วย

5.2.3 นโยบายแก้ไขปัญหาแบบค่อยเป็นค่อยไป ในเรื่องการพนัน ฝิ่น หวย นั้น เมื่อมิได้รับ การแก้ไขในเชิงบังคับหรือเด็ดขาด ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวไทย หันมาใส่ใจกับ สิ่งเหล่านี้ โดยมีได้ใส่ใจกับการประกอบอาชีพของตนอย่างจริงจัง รายได้ที่จากการประกอบอาชีพ ก็จจะ นำมาเสียแก่การพนัน ฝิ่นหรือหวย จนบางครั้งจึงเกิดปัญหาอาชญากรรมโดยราษฎรไทย สืบเนื่องจาก การล้นเนื้อหมดตัวจากอบายมุขต่างๆ

5.3 ผลกระทบทางการเมือง

5.3.1 ความมั่นคงในราชอาณาจักร การที่มีชาวจีนต่างด้าวเข้าอยู่ในราชอาณาจักรเป็น จำนวนมาก ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะมีพระมหากรุณาพระราชทานสิทธิเสรีภาพแก่ ชาวจีนเสมือนหนึ่งเป็นชาวไทย แต่ในอีกด้าน ก็ทรงตระหนักถึงการควบคุมดูแลชาวจีนต่างด้าวมิให้เกิด จากชาวจีนต่างด้าวหลายครั้งหลายหน อันเกิดจากเหตุผลทางผลประโยชน์ หรือความขัดแย้งกันทาง ด้านความคิด เช่น การก่อความไม่สงบของพวก อั้งยี่ หรือการก่อการจลาจลของชาวจีนต่างด้าวเป็นต้น เหล่านี้ ย่อมทำลายความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในราชอาณาจักร ทั้งยังจะต้องใช้จ่ายงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามเป็นจำนวนมาก

5.3.2 การเป็นคนในบังคับของชาติตะวันตก จากการเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ชาวจีนต่างด้าวได้สมัครใจเป็นคนในบังคับของต่างชาติ หรือที่เรียกว่าอยู่ภายใต้ "ร่มธง" ของชาติตะวันตก อาทิ ฝรั่งเศส ฮอลันดา อังกฤษ เนื่องด้วยผลประโยชน์จากการที่ไม่ต้องขึ้นศาลไทย และไม่ต้องการอยู่ภายใต้กฎหมายไทย ทำให้ชาวจีนต่างด้าวจำนวนมากกลายเป็นคนในบังคับของฝรั่งเศสบ้าง อังกฤษบ้าง เหตุการณ์เช่นนี้ นับเป็นการสูญเสียอำนาจอธิปไตยในบางส่วนไปอีกประการหนึ่ง เพราะเมื่อเราปฏิบัติต่อชาวจีนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักร เหมือนหนึ่งว่าเป็นคนไทย แต่ในขณะนั้นเรากลับไม่สามารถให้กฎหมายบ้านเมืองกับชาวจีนที่อยู่ในบังคับต่างชาติได้ ดังนี้ จึงยอมก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในหมู่ชาวไทยและชาวจีน ซึ่งเป็นปัญหาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแก้ไขมาโดยตลอด โดยมีแนวพระราชดำริที่จะปรับปรุงระบบกฎหมายไทยให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้วิเคราะห์ถึงกฎหมายและนโยบายต่อชาวจีนต่างด้าวที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ย่อมเป็นปรากฏชัดว่า นโยบายและกฎหมายดังกล่าว ถึงแม้จะยังไม่ปรากฏผล หรืออาจจะมีผลกระทบต่อสังคมในส่วนอื่นบ้าง แต่ก็ถืออำนาจประโยชน์ให้ชาวไทยและชาวจีนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินในราชอาณาจักรไทยสามารถอยู่ร่วมกันประสานสัมพันธ์ บนพื้นฐานของศาสนา วัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน และเหนือสิ่งอื่นใด คือ ความรู้สึกผูกพันต่อพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ที่ทรงแผ่พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมทั้งชาวไทยและชาวจีน ให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขภายใต้พระบรมโพธิสมภารตลอดมาตราบถึงปัจจุบัน